

CONSEIL de l'Égalité des Chances entre Hommes et Femmes
Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen
Rat für Chancengleichheit zwischen Männern und Frauen

AANBEVELING VAN 25 JUNI 1998 VAN DE RAAD VAN DE GELIJKE KANSSEN OVER
HET VOORONTWERP VAN WET OP DE GELIJKE BEHANDELING
VAN MANNEN EN VROUWEN OP HET WERK

**AANBEVELING VAN 25 JUNI 1998 VAN DE RAAD VAN DE GELIJKE KANSSEN OVER
HET VOORONTWERP VAN WET OP DE GELIJKE BEHANDELING
VAN MANNEN EN VROUWEN OP HET WERK**

INLEIDING.

In vergadering van 12 juni 1998 heeft de Raad van de Gelijke Kansen kennis genomen van het voorontwerp van wet op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het werk, dat werd opgesteld onder de bevoegdheid van de Minister van Tewerkstelling en Arbeid belast met het Gelijke-kansenbeleid, M. Smet.

Bedoeld voorontwerp van wet herneemt in essentie de bepalingen van de huidige titel V van de wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering, maar vormt deze titel om tot een autonome wet. Gelijktijdig worden enkele wijzigingen aangebracht aan de bestaande tekst en worden ook een aantal nieuwe bepalingen toegevoegd, die o.m. tot doel hebben omzetting te geven aan de Europese richtlijnen 86/378/EEG en 96/97/EG betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen in ondernemings- en sectoriële regelingen inzake sociale zekerheid (uiterste datum voor omzetting: 1 juli 1997), en aan de richtlijn 97/80/EG inzake de bewijslast in gevallen van discriminatie op grond van het geslacht (uiterste datum voor omzetting: 1 januari 2001).

AANBEVELING.

De leden van de Raad stellen vast dat omtrent het voorontwerp van wet het advies werd gevraagd van zowel de Nationale Arbeidsraad als het Gemeenschappelijk comité voor alle overheidsdiensten (comité A). Zij betreuren echter ten eerste dat aan de Raad van de Gelijke Kansen wordt voorbijgegaan, zeker daar het een aangelegenheid betreft die de essentiële kern raakt van haar bevoegdheden. De Raad wenst in dit verband het belang van een uitgebreide raadpleging te onderstrepen en benadrukt dat overhaasting geen goede leidraad is bij de totstandkoming van fundamentele wetgeving op het gebied van gelijke behandeling van mannen en vrouwen.

Vermits aan de Raad geen officieel advies werd gevraagd, maakt zij van haar initiatiefrecht gebruik om de hiernavolgende aanbeveling uit te brengen, die zowel een aantal algemene bemerkingen als een artikelsgewijze bespreking omvat van het betrokken voorontwerp van wet op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het werk.

Algemene opmerkingen.

In de eerste plaats dient vastgesteld dat het voorontwerp van wet beoogt de nodige bepalingen in te voegen om uitvoering te geven aan de richtlijnen m.b.t. de ondernemings- en sectoriële regelingen inzake sociale zekerheid (86/378/EEG en 96/97/EG) en m.b.t. de verdeling van de bewijslast (97/80/EG). De Raad merkt op dat deze tenuitvoerlegging reeds eerder had moeten plaatsvinden voor de richtlijnen 86/378/EEG en 96/97/EG (minstens vanaf de datum van het *Bilka*-arrest van het Hof

van Justitie, zijnde 13 mei 1986), en is dan ook verheugd dat met het huidige voorontwerp van wet een einde wordt gemaakt aan het in gebreke blijven van de Belgische staat terzake.

Verder zijn de leden van de Raad van mening dat de omzetting van de richtlijnen inzake gelijke behandeling op een zo ruim mogelijke manier dient te gebeuren, en dat aan elke wetgeving tot uitvoering van deze richtlijnen een zo breed mogelijk toepassingsgebied moet worden toegekend. De Raad betreurt in casu dat het voorontwerp van wet niet van toepassing is op de wettelijke regelingen inzake sociale zekerheid, en vraagt dat deze regelingen alsnog in het toepassingsgebied van de wet zouden worden opgenomen. In dit verband dient trouwens gewezen op de bestaande inconsistentie tussen het opschrift van het voorontwerp van wet en de inhoud ervan. De titel van de wet spreekt immers van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het werk, hetgeen alle aspecten van arbeid impliceert (dus ook de aan arbeid gerelateerde sociale zekerheid), terwijl de wettelijke regelingen inzake sociale zekerheid niettemin worden uitgesloten van het toepassingsgebied van de wet (*zie ook infra*).

Algemeen stelt de Raad ook vast dat in het voorontwerp van wet onvoldoende rekening wordt gehouden met de bevoegdheidsverdelende regelen tussen enerzijds de federale wetgevende macht en anderzijds de gemeenschappen en gewesten. De Raad attendeert erop dat sinds de inwerkingtreding van titel V van de wet van 4 augustus 1978 in ons land verschillende staatshervormingen hebben plaatsgevonden waarbij bepaalde materies, die ook in titel V worden behandeld, uitdrukkelijk werden toegewezen aan de gemeenschappen (zo o.m. onderwijs, post- en parascolaire vorming, sociale promotie en beroepsomscholing en -bijscholing). De Raad benadrukt dat de bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten een fundamenteel aspect uitmaakt van ons staatsbestel, en dringt erop aan dat hieraan bijzondere aandacht zou worden toegekend. Minimaal vraagt de Raad dat rekening zou worden gehouden met de opmerkingen die zij omtrent deze kwestie in de artikelsgewijze bespreking uiteenzet (*zie infra*).

Tot slot merkt de Raad op dat op verschillende plaatsen in de tekst van het voorontwerp de Franse vertaling onjuist is, dan wel alle betekenis mist. De Raad benadrukt in dit verband het belang van een uniforme vertaling van wetteksten in de beide landstalen (teneinde alle moeilijkheden inzake toepassing te vermijden) en verzoekt de Minister om voorafgaand aan het neerleggen van het wetsontwerp de volledige Franse tekst van het ontwerp aan een grondige taalcontrole te onderwerpen.

Artikelsgewijze bespreking.

Opschrift van het voorontwerp van wet.

De Raad wijst erop dat het opschrift van het voorontwerp van wet niet in overeenstemming is met het toepassingsgebied zoals bepaald bij artikel 2. Dit artikel stelt met name dat de wet niet van toepassing is op de wettelijke regelingen voor sociale zekerheid op het stuk van de werkloosheidsverzekering, de ziekte- en invaliditeitsverzekering en de ziektekostenverzekering, het rust- en overlevingspensioen, de kinderbijslag, de arbeidsongevallen en de beroepsziekten. Hierdoor kan bij het publiek de verkeerde indruk worden gewekt dat op het vlak van de sociale zekerheid discriminaties nog zijn toegelaten. De Raad vraagt dan ook dat ofwel de wet zou worden verruimd tot de sociale zekerheid (in hoofddorde), ofwel dat de titel zou worden aangepast aan de inhoud van de wet (in ondergeschikte orde). In laatstgenoemd geval dient de titel enkel te verwijzen naar de arbeidsvoorwaarden en de beloning, bv. door te bepalen “*wet op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het vlak van de arbeidsvoorwaarden en de beloning*”.

Artikel 2.

De Raad merkt op dat de verwijzing naar artikel 10 van de Grondwet in het eerste lid van artikel 2 overbodig is. Deze verwijzing bemoeilijkt overigens de toepassing van artikel 22 van het voorontwerp van wet in de gevallen waarin een discriminatie voortvloeit uit een wettelijke bepaling.

De Raad acht het verder ook raadzaam dat in het eerste lid van artikel 2 het loon uitdrukkelijk zou worden vermeld als een van de arbeidsvoorwaarden waarop het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen van toepassing is. Dit kan bv. door te bepalen “*Het beginsel van gelijke*”

behandeling van mannen en vrouwen is toepasselijk [...] op de arbeidsvoorwaarden, met inbegrip van het loon, [...]”.

Artikel 3.

Na lezing van artikel 3, 1° gaat de Raad ervan uit dat het voorontwerp van wet van toepassing is op de krijgsmacht en de rijkswacht. Indien echter op grond van een juridisch onderzoek zou blijken dat dit niet het geval is, dan dringt de Raad erop aan om onmiddellijk een gelijkwaardige regeling uit te werken voor de krijgsmacht en de rijkswacht.

Een lid van de Raad merkt tevens op dat de definitie van “*praktijken*” in artikel 3, 4° vrij abstract is en dringt aan op een duidelijker begripsafbakening. De Raad adviseert om in de memorie van toelichting de bespreking van de definities uit de memorie bij de wet van 4 augustus 1978 over te nemen en na te gaan of deze definities niet moeten worden geactualiseerd.

Artikel 4.

Het voorontwerp van wet voert in artikel 4 een definitie van indirecte discriminatie in, die in grote lijnen overeenstemt met de definitie die wordt gehanteerd in artikel 2.2 van de richtlijn 97/80/EG inzake de bewijslast in gevallen van discriminatie op grond van het geslacht. De Raad vindt deze aanvulling een goede zaak, maar betreurt dat van de gelegenheid niet is gebruik gemaakt om ook een definitie van discriminatie en van directe discriminatie in de wet toe te voegen, met daarbij de vermelding dat directe discriminatie onder geen enkele omstandigheid kan worden gerechtvaardigd.

De Raad is verder ook van oordeel dat de formulering van het laatste lid van artikel 4 verouderd is, en vindt dat de verhouding tussen het beginsel van gelijke behandeling en de regelingen die de bescherming van de vrouw beogen op het vlak van zwangerschap en moederschap, op een meer positieve manier moet worden omschreven. In dit verband is de Raad voorstander van een bepaling in de volgende zin: “*De bepalingen inzake bescherming van zwangerschap en moederschap vormen een voorwaarde voor de verwezenlijking van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen*”.

Tot slot merken de leden van de Raad op dat in de Franse vertaling van artikel 4, eerste lid de woorden “*l’absence de toute discrimination fondée sur le sexe*” beter zouden worden vervangen door “*l’élimination de toute discrimination fondée sur le sexe*”.

Artikel 5.

Dit artikel voert een nieuwe regel in m.b.t. ongewenst seksueel gedrag op het werk, door te bepalen dat OSGW wordt vermoed een vorm van discriminatie op grond van het geslacht te zijn. Uit de memorie van toelichting blijkt dat het hier gaat om een weerlegbaar vermoeden (vermoeden juris tantum), maar er wordt niet precies gezegd wie het vermoeden kan of moet weerleggen (de dader zelf, de werkgever?). Logischerwijze dient men ervan uit te gaan dat het de werkgever is die moet aantonen dat OSGW in het individuele geval geen discriminatie op grond van het geslacht uitmaakt, vermits de ratio van de regel is dat het aan de werkgever toekomt om de nodige maatregelen te nemen teneinde OSGW te bestrijden. Vermits deze interpretatie echter geenszins tot uiting komt in het artikel, vraagt de Raad dat deze kwestie zou worden verduidelijkt in de wettekst.

Het derde lid van artikel 5 kent de Koning de bevoegdheid toe om maatregelen uit te vaardigen ter bestrijding en preventie van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Luidens de memorie van toelichting beoogt men hiermee een ruimere wettelijke grondslag te creëren voor het uitwerken van

bestrijdingsmaatregelen inzake OSGW. De Raad merkt op dat de memorie niet aangeeft of het de bedoeling is om totaal nieuwe maatregelen uit te werken, dan wel de bestaande koninklijke besluiten inzake OSGW te behouden en hun grondslag voortaan te zoeken in de nieuwe wet op de gelijke behandeling.

Verder merkt de Raad ook op dat het derde lid van artikel 5 een institutioneel probleem creëert door enkel een bevoegdheidsopdracht aan de Koning toe te kennen. In de praktijk zal dit tot gevolg hebben dat besluiten inzake OSGW, genomen door de gemeenschaps- of gewestexecutieven in het kader van de regeling van de betrekkingen met hun personeel, manifest onwettig zullen zijn. De Raad vraagt dan ook dat artikel 5, derde lid zou aangepast worden op een manier die de bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten onverlet laat.

Artikel 6.

Artikel 6 bepaalt dat het beginsel van gelijke behandeling geen belemmering vormt voor maatregelen die het bevorderen van gelijke kansen voor mannen en vrouwen tot doel hebben, in het bijzonder door de feitelijke ongelijkheden op te heffen welke de kansen van vrouwen nadelig beïnvloeden. Hetzelfde artikel bepaalt in zijn tweede lid dat de Koning de gevallen kan bepalen waarin deze maatregelen moeten worden genomen, hetgeen op grond van titel V reeds is gebeurd in de koninklijke besluiten van 14 juli 1987 (voor wat de privé-sector betreft) en 27 februari 1990 (voor wat de overheidsdiensten betreft).

De Raad merkt in de eerste plaats op dat de tekst van artikel 6, tweede lid gebrekkig is opgesteld, in de mate waarin het stelt dat de Koning de gevallen bepaalt waarin voornoemde maatregelen “moeten” worden genomen. Het koninklijk besluit van 14 juli 1987 stelt in zijn artikel 3 echter dat gelijke-kansenplannen “kunnen” worden opgesteld hetzij binnen de bedrijfstak, hetzij binnen de onderneming in overleg met de werknemersvertegenwoordigers. De Raad verzoekt dan ook om in de tekst van artikel 6, tweede lid het woord “moeten” te vervangen door het woord “kunnen”.

Verder stelt de Raad opnieuw vast dat enkel aan de Koning een bevoegdheid wordt toegekend om de gevallen te bepalen waarin maatregelen ter bevordering van gelijke kansen moeten (eigenlijk: kunnen) worden genomen. De Raad wijst erop dat, althans wat de overheidsdiensten betreft, zich t.a.v. dit artikel een gelijkaardig institutioneel probleem voordoet als hierboven bij artikel 5. De Raad vraagt dat ook in de tekst van artikel 6, tweede lid rekening zou worden gehouden met de respectievelijke bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten.

Artikel 9.

Artikel 9 stelt dat de Koning de gevallen kan bepalen waarin melding kan worden gemaakt van het geslacht in de toegangsvoorwaarden van een betrekking of een beroepsactiviteit. De Raad merkt in dit verband op dat er evenzeer beroepen bestaan waaraan bepaalde fysieke vereisten inzake lichaamslengte en kracht worden gesteld, die de toegang tot het beroep voor vrouwen bemoeilijken (bv. politie- en brandweerwerk). De Raad adviseert dat ook deze gevallen zouden worden geïsoleerd door artikel 9, met name door te stipuleren dat de Koning de gevallen kan bepalen waarin de toegang tot het beroep mag worden afhankelijk gesteld van bepaalde vereisten inzake lichaamsbouw of kracht.

Artikel 10 en 16.

Beide artikelen beschouwen een aantal wetsbepalingen als voorlopig niet strijdig met het beginsel van gelijke behandeling. In de huidige stand van de wetgeving gaat om de volgende regelingen:

- het verbod voor vrouwen om ondergrondse arbeid te verrichten in mijnen, groeven en graverijen (art. 8, eerste lid van de Arbeidswet van 16 maart 1971);
- het verbod voor vrouwen om handenarbeid te verrichten bij grondwerk, op- en uitgravingswerk (art. 1, 4° van het koninklijk besluit van 24 december 1968 betreffende de vrouwenarbeid);
- het verbod voor vrouwen om handenarbeid te verrichten in persluchtcaissons (art. 1, 5° van het koninklijk besluit van 24 december 1968 betreffende de vrouwenarbeid);
- het verbod om vrouwen tewerk te stellen in werken die een blootstelling aan bepaalde ioniserende stralingconcentraties met zich meebrengen (koninklijk besluit van 28 februari 1963).

De Raad is van oordeel dat de bepalingen van artikel 10 en 16 slechts kunnen worden behouden in de mate waarin de regering bereid is om bovenstaande beschermingsregelingen op te heffen of uit te breiden tot de mannen. Bovendien stelt de Raad zich ook de vraag of artikel 16 nog concrete toepassing kent en bijgevolg nog zin heeft.

In ondergeschikte orde merkt de Raad op dat het tweede lid van artikel 10 taalkundig niet aansluit bij het voorgaande lid. De Raad wijst erop dat de oorspronkelijke tekst van artikel 10, tweede lid luidt: *“Na overgegaan te zijn tot de in artikel 122 bedoelde raadplegingen, kan de koning de bepalingen die in het eerste lid voorzien zijn opheffen”*.

Afdeling II - artikel 11 en 12.

Afdeling II waarborgt het beginsel van de gelijke behandeling op het gebied van de beroepskeuzevoorlichting, de beroepsopleiding, het leerlingwezen, de voortgezette opleiding, de bij- en omscholing en de sociale promotie.

De Raad merkt op dat bovenstaande materies, met uitzondering van het “industriële” leerlingwezen, tot de bevoegdheid behoren van de gemeenschappen, ingevolge artikel 127, §1, 2° van de Grondwet en artikel 4 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen. De Raad vraagt met aandrang dat de bevoegdheden van de gemeenschappen in het kader van het voorliggende voorontwerp van wet zouden worden gerespecteerd en verzoekt de Minister om precies te onderzoeken tot hoeverre haar bevoegdheden reiken. Minimaal vraagt de Raad dat artikel 11 zou worden voorafgegaan door de formule *“Onverminderd de bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten”*.

Artikel 15.

Dit artikel geeft een opsomming van arbeidsvoorwaarden waarop het beginsel van gelijke behandeling van toepassing is. Op het einde van het artikel is tevens een lid toegevoegd dat de Koning de bevoegdheid geeft om maatregelen te nemen die tot doel hebben te garanderen dat de beroepenclassificaties in overeenstemming zijn met het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen.

De Raad merkt vooreerst op dat de arbeidsovereenkomsten en de bestuursrechtelijke statutaire regelingen toepasselijk op het personeel van het gemeenschaps- en het gesubsidieerd onderwijs tot de bevoegdheden van de gemeenschappen behoren. Bijgevolg dient deze aangelegenheid uit de opsomming van arbeidsvoorwaarden van artikel 15 te worden gehaald, tenzij bij de aanhef van de wet in algemene bewoordingen zou worden vermeld dat aan de bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten geen afbreuk zal worden gedaan.

De Raad wijst er verder op dat de term “betaald educatief verlof” niet van toepassing is op de overheidsdiensten en vraagt dat in de tekst zou worden verwezen naar de equivalente stelsels inzake vormingsverlof bij de overheid.

M.b.t. het voorlaatste lid van artikel 15 (maatregelen inzake beroepenclassificaties) merkt de Raad in de eerste plaats op dat de vertaling in het Frans nietszeggend is. De Raad verwijst in dit verband naar zijn bovenstaande algemene bemerkingen en dringt aan op een grondige herziening van de tekst in het Frans.

Inhoudelijk verklaren de leden van de Raad zich wel akkoord met het principe dat de overheid zelf de voorwaarden mag bepalen waaraan beroepenclassificaties moeten voldoen, wanneer de sociale partners er niet in slagen om de bestaande beroepenclassificaties te herzien. De raadsleden erkennen het feit dat verborgen discriminaties in functieclassificatiesystemen een belangrijk element vormen in de loonkloof en delen de hoop van de Minister dat deze bepaling tot concrete verbeteringen zal leiden. De leden van de vakbonden merken wel op dat de overheid eerst de nodige tijd moet gunnen aan de sociale partners om de nodige herzieningen door te voeren, vooraleer op dit terrein regelend tussen te komen. Tot slot wordt ook opgemerkt dat de toepassing van het voorlaatste lid tot problemen kan leiden voor de openbare besturen, vermits het loon hier niet wordt bepaald op grond van enig proces van functiewaardering en -classificatie, maar enkel op basis van diploma (niveauvereiste) en anciënniteit.

Afdeling IV (artikelen 17 t.e.m. 21) - algemene opmerkingen.

Afdeling IV is een nieuwe afdeling die is ingevoerd ter uitvoering van de richtlijnen 86/378/EEG en 96/97/EG betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen in ondernemings- en sectoriële regelingen inzake sociale zekerheid. Vastgesteld dient dat de artikelen van deze afdeling een getrouwe kopie vormen van de desbetreffende bepalingen uit de richtlijnen.

De leden van de Raad zijn in dit verband van oordeel dat het letterlijk kopiëren van de tekst van de richtlijnen absoluut moet worden afgeraden. Zij wijzen erop dat de richtlijnen 86/378/EEG en 96/97/EG het resultaat zijn van een compromis, waarbij rekening is gehouden met de verschillende rechtsfiguren in de verschillende Europese lidstaten. Zoals hieronder nader is gespecificeerd, leidt dit tot problemen wanneer men de integrale tekst van de richtlijnen zonder bedachtzaamheid overneemt in de eigen interne rechtsorde.

De Raad meent overigens dat de gehele afdeling IV overbodig is, gelet op de vaste rechtspraak van het Hof van Justitie die stevast de aanvullende regelingen voor sociale zekerheid als een onderdeel van het loon bestempelt. Het volstaat volgens de Raad om in het toepassingsgebied van de wet duidelijk aan te geven dat onder het loon ook de aanvullende regelingen voor sociale zekerheid worden verstaan. Dit laatste kan bv. door in de opsomming van arbeidsvoorwaarden van artikel 15 onder het streepje m.b.t. loon te vermelden: “*het loon [...], met inbegrip van de aanvullende regelingen voor sociale zekerheid*”.

In ondergeschikte orde merkt de Raad overigens op dat afdeling IV deels een overlapping vormt met de wet van 6 april 1995 betreffende de aanvullende pensioenen (de zgn. wet-*Colla*). De Raad merkt op dat, indien afdeling IV zou worden behouden, het beter is te verwijzen naar de wet van 6 april 1995 op de punten die worden geregeld door deze wet.

Artikel 18.

Artikel 18 definieert wat onder aanvullende regelingen voor sociale zekerheid moet worden verstaan en spreekt in zijn eerste lid o.m. van ondernemings- en sectoriële regelingen die tot doel hebben prestaties te verstrekken *in de plaats van* de wettelijke regelingen op het gebied van de sociale zekerheid. De Raad stipt aan dat dergelijke ondernemings- en sectoriële regelingen in België niet bestaan en vraagt dan ook met aandrang dat de vermelding “*in de plaats daarvan*” zou worden geschrapt uit artikel 18. Het betreft hier immers een rechtsfiguur die enkel van toepassing is in een aantal andere Europese lidstaten en die op hun aanvraag is opgenomen in de tekst van de richtlijn 96/9/EG.

Eenzelfde bemerking kan ook gemaakt worden voor het tweede lid van artikel 18, dat spreekt over “*individuele overeenkomsten van zelfstandigen*” en “*regelingen voor zelfstandigen die slechts één lid tellen*”. De Raad heeft geen weet van het bestaan van dergelijke rechtsfiguren in ons land en herhaalt in dit verband nogmaals haar opmerking dat het gevaarlijk is om zondermeer de tekst van de richtlijnen te kopiëren bij de omzetting ervan in de interne rechtsorde.

Artikel 20.

Dit artikel bevat een weergave van de regeling inzake het toepassingsgebied in de tijd van de uitspraak van het Hof van Justitie in de zaak-*Barber* e.a. (H.v.J., 17 mei 1990, zaak C-262/88, Douglas Harvey Barber t. Guardian Royal Exchange Assurance Group). De Raad is van oordeel dat deze bepaling in het

voorontwerp van wet overbodig is, vermits zij volgt uit de rechtspraak van het Hof van Justitie, maar merkt ook op dat bovenstaande regeling inzake temporele toepassing in de recente rechtspraak van het Hof in belangrijke mate is genuanceerd. Met name heeft het Hof in de zaak-*Magorrian & Cunningham* gesteld dat, wanneer deeltijds werkende vrouwen indirect worden gediscrimineerd op grond van geslacht, voor de berekening van de aanvullende prestaties waarop zij recht hebben, de dienstjaren moeten in aanmerking worden genomen vanaf 8 april 1976, zijnde de datum van het arrest-*Defrenne* (H.v.J., 11 december 1976, zaak C-246/76, *Magorrian & Cunningham t. Eastern Health and Social Services Board & Department of Health and Social Services*).

Artikel 23.

Artikel 23 stelt dat gediscrimineerde personen bij de bevoegde rechtsmacht een rechtsvordering kunnen instellen teneinde de bepalingen van de wet te doen toepassen. In het tweede lid bevat dit artikel de nieuwe bepaling m.b.t. verdeling van de bewijslast, zoals die voorkomt in de richtlijn 97/80 inzake de bewijslast in gevallen van discriminatie op grond van het geslacht.

De Raad is van oordeel dat in dit artikel tevens een minimumschadevergoeding zou moeten worden vastgelegd voor de morele schade welke voortvloeit uit discriminatie, dit in het licht van de rechtspraak van het Hof van Justitie in de zaak-*Dræhmpæhl* (H.v.J., 22 april 1997, zaak C-180/98, *Nils Dræhmpæhl t. Urania Immobilienservice OHG*).

Voorts merkt de Raad ook op dat in het artikel niet duidelijk wordt gemaakt of de verdeling van de bewijslast eveneens van toepassing is in geval van seksdiscriminatie op het gebied van moederschap en ouderschapsverlof (Europese richtlijnen 92/85/EG en 96/34/EG).

Artikel 24.

Dit artikel vermeldt welke organisaties in rechte kunnen optreden ter verdediging van de rechten van hun leden in de geschillen waartoe de toepassing van de wet aanleiding kan geven. Naast de bestaande representatieve organisaties, wordt voortaan ook de mogelijkheid voorzien voor door de Koning erkende verenigingen om binnen het kader van de wet in rechte op te treden, mits zij daarvoor de uitdrukkelijke instemming van het slachtoffer verkrijgen. In principe gaat het hier om vrouwenorganisaties en andere belangenverenigingen die zich tot doel stellen de gelijke kansen tussen mannen en vrouwen te bevorderen.

De Raad adviseert vooreerst om artikel 24, eerste lid, 2° als volgt te herformuleren: “2. *de representatieve beroepsorganisaties in de zin van artikel 7 van de wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel*; “.

De Raad verzoekt tevens om in artikel 24, eerste lid, 3° te verwijzen naar de wettelijke oorsprong van de bedoelde representatieve organisaties van zelfstandigen, naar analogie met het eerste en tweede punt waar telkenmale wordt verwezen naar de wettelijke basis van de bedoelde organisaties.

Verder ondersteunt de Raad, met onthouding van één lid, het principe van het toekennen van een vorderingsrecht aan vrouwenorganisaties en belangenverenigingen. Evenwel keurt de Raad het af dat dit vorderingsrecht wordt afhankelijk gesteld van een voorafgaande erkenning door de Koning. De Raad wijst erop dat in gelijkaardige wetgeving op het gebied van consumenten- en milieurecht deze voorafgaande erkenning niet bestaat en stelt zich vragen bij het doel ervan. De Raad vraagt dat de voorwaarden om in rechte te kunnen optreden rechtstreeks in de wet zouden worden bepaald en is van oordeel dat als enige voorwaarden mogen worden vermeld:

- het bezit van rechtspersoonlijkheid;
- zich statutair tot doel stellen de gelijke behandeling van mannen en vrouwen of de emancipatie van de vrouw te bevorderen

De Raad keurt het af om de vertegenwoordiging in haar schoot als voorwaarde te stellen voor het toekennen van een vorderingsrecht, omdat aldus een discriminatie wordt ingesteld t.a.v. vrouwenorganisaties die niet in de Raad aanwezig zijn.

In ondergeschikte orde merkt de Raad tenslotte op dat artikel 24, eerste lid, 4° slecht is opgesteld, doordat het de indruk wekt dat het de Koning is die de instemming van het slachtoffer moet verkrijgen om verenigingen te machtigen om in rechte op te treden. Indien deze bepaling wordt behouden, vraagt de Raad dat de verwijzing naar de instemming van het slachtoffer uit legistiek en taalkundig oogpunt zou worden verplaatst naar het derde lid van artikel 24.

Artikel 25.

Dit artikel verleent de bevoegdheid aan de rechter om de werkgever of diens aangestelden te verplichten binnen een bepaalde termijn een einde te maken aan een discriminerende toestand. De Raad vraagt dat in de wet uitdrukkelijk zou worden aangegeven dat deze bevoegdheid van de rechter ook geldt t.a.v. discriminerend ontslag.

Artikel 26.

De Raad merkt op dat de federale overheid geen bevoegdheid meer heeft op het gebied van toegang tot beroepsopleiding en herhaalt in dit verband met aandrang haar eerder gemaakte opmerkingen aangaande de bevoegdheidsverdeling tussen de federale staat en de gemeenschappen en gewesten.

Artikel 28.

De Raad is van oordeel dat de bescherming van artikel 28 ook van toepassing zou moeten zijn op de getuigen die optreden binnen het kader van een klacht op basis van de wet.

Slotformule van het voorontwerp van wet.

De Raad attendeert erop dat in de Franse tekst nog steeds te lezen valt: “*Par le Roi: Le Ministre de l’Emploi et du Travail, chargé de la Politique d’égalité des chances, M. Smet*”. De juiste vertaling luidt: “*Par le Roi: La Ministre de l’Emploi et du Travail, chargée de la Politique d’égalité des chances, M. Smet*”.

Slotbemerking.

Hoewel de Raad het betreurt dat zij niet officieel om advies werd gevraagd, verklaart zij zich toch akkoord met de doelstellingen van het voorontwerp van wet in de mate waarin dit voortontwerp wordt aangepast in de zin van de door de Raad gemaakte opmerkingen.

De Raad stelt zijn verder zijn volledige medewerking ter beschikking en wenst geïnformeerd te worden over de stappen die worden ondernomen in uitvoering van de voorliggende aanbeveling.
